

Науково-інформаційний
бюлетень
Головного архівного
управління при Раді
Міністрів Української РСР

АРХІВИ УКРАЇНИ

Видається з 1947 р. Виходить раз на два місяці

№ 4 (174) 1982

ЛИПЕНЬ — СЕРПЕНЬ

ЗМІСТ

Постанова Ради Міністрів Української РСР «Про затвердження Положення про архівний відділ виконавчого комітету обласної Ради народних депутатів»	3
Положення про архівний відділ виконавчого комітету обласної Ради народних депутатів	3

Статті та повідомлення

КУКРЕШ С. К. Науково-методична робота архівних установ (підсумки і завдання)	8
--	---

До 60-річчя утворення Союзу РСР

АНТОНЕНКО І. Є. Документи ЦДАЖР УРСР про братерську взаємодопомогу і співробітництво народів СРСР у 50—60-і роки	16
--	----

Архівна справа в братніх республіках СРСР

ЛАШКЕВИЧ В. В. (Мінськ) Розвиток архівної справи в Білоруській РСР	22
КАХАРОВ А. К. (Душанбе) Основні напрями архівного будівництва у Таджикиській РСР на сучасному етапі	28

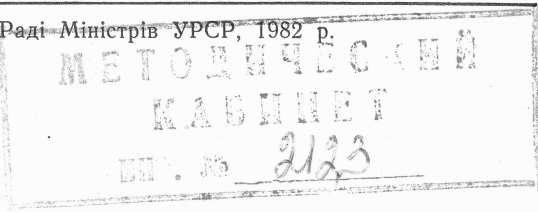
Обмін досвідом

СЕНИК Я. Г. (Львів) З досвіду роботи по забезпеченню схоронності документів у ЦДІА УРСР у м. Львові	33
ПРУС Г. І. (Одеса) З досвіду роботи читального залу Держархіву Одеської області	35
ПОПОВ О. Г. (Чернігів) Організація роботи Чернігівського держміськархіву по впорядкуванню документів в установах, на підприємствах та в організаціях міста	37
БАБИЧ М. Т. (Ніжин) Удосконалення науково-довідкового апарату до фондів Ніжинського держміськархіву	39

Огляд джерел

ПЛАХОТНЮК С. С. (Вінниця) Документи ЦДАЖР УРСР про піднесення культурно-освітнього рівня українського селянства в роки першої п'ятирічки (1928—1932)	41
--	----

© Головне архівне управління при Раді Міністрів УРСР, 1982 р.

Суб. Навосяк

ВЕЛИГОДСЬКИЙ В. М. (Чернігів) З історії колгоспного будівництва на Чернігівщині у 1933—1937 рр. (за документами партархіву Чернігівського обкому Компартії України та держархіву області)	44
КРАВЧЕНКО Г. О. Джерела до історії співробітництва і дружби російських і українських поетів у фондах Літературно-меморіального музею М. Т. Рильського	47
ЗАБАРИЛО Л. К. Документи до біографії З. М. Гайдай у фондах ЦДАМЛМ УРСР	49
САМІЛЯК Г. І. Автобіографія академіка М. Д. Стражеска	51

Організація роботи відомчих архівів

ЛОШИЦЬКИЙ О. А., ТАБАЧНИК Д. В. З досвіду роботи архіву Київського ордена Леніна державного університету імені Т. Г. Шевченка	55
---	----

Наукові конференції, наради та семінари

Нарада працівників архівних установ з питань виявлення та організації використання архівних документів у зв'язку з підготовкою до 60-річчя утворення Союзу РСР	59
ПРОКОПЧУК В. В., БЕСПРОЗВАННА Н. С. Наради-семінари у Головархіві СРСР	62

Критика та бібліографія

БІЛОУС В. Д., КУЧЕР В. І. В. М. Немятый. В борьбе за срыв грабительских планов фашистской Германии	66
ЕПШТЕЙН А. І. (Харків) Государственный архив Харьковской области. Путеводитель	67

Інформація та хроніка

ПАБАКІН Г. В. У колегії Головархіву УРСР	70
МАСЛОВСЬКА В. В., ПОЛІЩУК С. М. Засідання наукової ради Головархіву УРСР	73
ШРАБЕРМАН М. М. (Львів) Наукова конференція в ЦДІА УРСР у м. Львові, присвячена 60-річчю утворення СРСР	74
ШАНДРА В. С. Науково-теоретичний семінар у ЦДІА УРСР у м. Києві до 1500-річчя міста	75
Нарада-семінар з питань поліпшення роботи експертних комісій установ Миколаївської області	76
ГАЛІЙ Н. В. (Луцьк) Конференція дослідників Державного архіву Волинської області	77
КЛИМЕНКО Л. О. (Дніпропетровськ) Організація навчання завідуючих міськими і районними архівами Дніпропетровської області	77
СТЕПАНОВА Л. Т. (Саки Кримської області) «День відкритих дверей» у Сакському держміськархіві Кримської області	79
МИКОЛА ГРИГОРОВИЧ САВЧЕНКО	79

Редакційна колегія:

О. Г. МІТЮКОВ (головний редактор), **М. М. БАЗАНОВА**, **Л. М. ВАСЬКО** (відповідальний секретар), **В. М. ВОЛКОВИНСЬКИЙ** (заступник головного редактора), **Л. З. ГІСЦОВА**, **В. О. ЗАМЛИНСЬКИЙ**, **О. М. КОВАЛЕНКО**, **В. С. КОНОВАЛОВА**, **В. В. КУЗЬМЕНКО**, **Л. І. ЛОЗЕНКО**, **К. Є. НОВОХАТСЬКИЙ**, **Г. В. ПОРТНОВ**, **І. С. СЛАБЕЄВ**, **В. І. СТРЕЛЬСЬКИЙ**, **В. Г. ШМЕЛЬОВ**

Адреса редакції: 252601, Київ-110, МСП, Солом'янська, 24. Телефон 77-11-24.

Здапо до набору 20.07.82 р. Підписано до друку 28.09.82 р. БФ 46377. Формат паперу 70x108^{1/8}. Високий друк. Умовн. друк. арк. 7. Обл.-вид. арк. 8,5. Тираж 16500 Зам. К-81

Журнальне виробництво РВО «Поліграфкнига». 252030. Київ, вул. Леніна, 19.

«АРХИВЫ УКРАИНЫ», № 4 (на українском языке). Научно-информационный бюллетень Главного архивного управления при Совете Министров УССР. Издается с 1947 г. Выходит 6 раз в год. Адрес редакции: 252601, Киев-110, ГСП, Солюменская, 24. Телефон 77-11-24. Журнальное производство РПО «Поліграфкнига», Киев, ул. Леніна, 19. Печ. листов 5. Усл. печ. листов 7. Уч. изд. листов 8,5.

за дореволюційний період університет підготував майже 20 тис. спеціалістів. Тут працювали вчені, які внесли помітний вклад у розвиток вітчизняної науки, у вивчення природних ресурсів та економіки України. При Київському університеті діяв ряд наукових товариств; їх члени поряд з дослідницькою роботою вели пропаганду наукових знань серед широкої громадськості. Документи архіву дають можливість простежити і зв'язки київських вчених з російськими і зарубіжними спеціалістами.

З повідомленням «Театральне життя Києва у XIX — на поч. XX ст.» виступила зав. відділом інформації, публікації та наукового використання документів архіву М. І. Бутич. На значному фактичному матеріалі вона показала етапи розвитку національного театру, відзначила роль М. Кропивницького, М. Старицького, М. Садовського, І. Карпенка-Карого, М. Заньковецької та інших корифеїв української спеці у становленні та розвитку театрального мистецтва у Києві.

З повідомленням «Розвиток і забудова Печерської частини Києва XVII — поч.

XX ст. за планами, що зберігаються в ЦДІА УРСР у м. Києві», ознайомила учасників семінару архівист І категорії Т. Ю. Люта. Виступ, підготовлений спільно з охоронцем фондів І. Б. Гіричем, супроводжувався показом слайдів. Доповідачі простежили забудову однієї з головних частин міста, яка протягом довгого часу була адміністративним центром Києва, на території якої містилася значна кількість державних, військових і приватних будівель.

Старший археограф Держархіву Київської області В. І. Логвиненко розповів про ліквідацію неписьменності у Києві протягом 1919—1934 рр. На базі архівних документів доповідач висвітлив роль партійних і радянських органів Києва у боротьбі за досягнення повної грамотності у місті, розповів, зокрема, про створення і діяльність товариства «Геть неписьменність», робітничих шкіл.

Учасники семінару ознайомилися з виставкою оригінальних документів «Сторінки з історії Києва».

В. С. ШАНДРА

НАРАДА-СЕМІНАР З ПИТАНЬ ПОЛІПШЕННЯ РОБОТИ ЕКСПЕРТНИХ КОМІСІЙ УСТАНОВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Архівний відділ Миколаївського облвиконкому провів у Державному архіві Миколаївської області нараду-семінар з головами експертних комісій обласних установ, організацій і підприємств з питань поліпшення роботи ЕК установ списку № 1. Завідуючий архівним відділом облвиконкому виступив з інформацією про виконання постанови Ради Міністрів УРСР від 6 липня 1980 р. № 383 та відповідних рішень облвиконкому установами, організаціями і підприємствами області.

В інформації відзначено, що за останні роки в установах проведена значна робота по впровадженню основних положень Єдиної державної системи діловодства і державних стандартів на організаційно-розпорядчу документацію, інструкцій по діловодству, положень про відомчі архіви і експертні комісії. Однак у розвитку архівної справи є окремі недоліки. Зокрема, ряд обласних установ не мають окремих приміщень відомчих архівів, в деяких установах не додержуються інструкцій з діловодства, правил складання, закриття номенклатур справ, стандартів на організаційно-розпорядчу документацію.

З доповіддю «Положення про Державний архівний фонд СРСР і завдання експертних комісій установ, підприємств і організацій» виступив директор Держ-

архіву Миколаївської області, голова ЕПК архівного відділу облвиконкому Ш. С. Лютковський. Він зазначив, що ЕК повинна керуватися у роботі Положенням про Державний архівний фонд СРСР, «Основними положеннями Єдиної державної системи діловодства», наказами і вказівками міністерств (відомств), правилами і вказівками Головархіву СРСР, Головархіву УРСР.

Доповідач підкреслив, що ЕК установи організовує і проводить разом з діловодною службою і архівом щорічний відбір документів для дальшого зберігання і до знищення, розглядає описи справ постійного зберігання, які підлягають передачі до державного архіву, і описи справ особового складу, розглядає акти про виділення до знищення справ, що не підлягають дальшому зберігання, забезпечує інструктаж, консультації і контроль за роботою ЕК структурних підрозділів і ЕК підлеглих їй організацій.

Старший методист Держархіву Миколаївської області Б. Л. Митяшова виступила з співповіддю «Відбір документів на державне зберігання і роль у цьому експертних комісій».

Інтерес в учасників семінару викликала співповідь старшого інспектора архівного відділу облвиконкому О. І. Щербакової «Роль ЕК у відборі документів

для дальшого зберігання на стадії діловодства і значення номенклатур справ».

Завідуючий архівним відділом облвиконкому І. С. Бездітний при підбитті підсумків роботи наради-семінару зосередив увагу на всебічному сприянні раціоналізації діловодства і рекомендував домагатися надання відомчим архівам придатних для зберігання документів приміщень, організувати чіткий облік документів, поліпшити контроль за їх зберіганням в діловодстві і в архівах, організувати підготовку і передачу документів до держархіву області, забезпечити систематичну роботу ЕК щодо

відбору документів на державне зберігання, а також їх своєчасне впорядкування.

Учасники семінару ознайомилися з розміщенням документів у Державному архіві Миколаївської області та його роботою.

Архівний відділ облвиконкому провів виїзне розширене засідання ЕПК у Снігурівському районі, на яке були запрошені голови і члени ЕК установ і організацій. На засіданні виступили члени ЕПК, які ознайомили його учасників з станом організації діловодства і архівної справи в установах, а також голови ЕК організацій.

КОНФЕРЕНЦІЯ ДОСЛІДНИКІВ ДЕРЖАВНОГО АРХІВУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У Державному архіві Волинської області відбулася конференція дослідників, присвячена 60-річчю утворення Союзу РСР. Конференцію відкрив директор держархіву І. А. Сайчук. Старші архівісти М. Р. Миць та Н. В. Галій виступили з повідомленнями: «Джерельна база Державного архіву Волинської області та науково-довідковий апарат до неї», «Про форми і методи використання документів у читальному залі держархіву області».

В обговоренні повідомлень взяли участь проректор по науковій роботі Луцького державного педагогічного інституту імені Лесі Українки, професор, доктор історичних наук О. Г. Михайлюк, доцент кафедри історії СРСР, кандидат історичних наук В. О. Шийчук, лікар-методист Ковельської Центральної районної лікарні М. Х. Котик, викладач історії Луцької середньої школи № 3 Я. Н. Димнич, завідувачий відділом обласного науково-методичного центру народної творчості О. Ф. Ощуркевич, викладач Луцької дитячої художньої школи В. Е. П'ясецький, студент-дипломник історичного факультету Луцького педінституту В. А. Макарчук та ін.

Промовці поділилися досвідом використання документів у інтересах розвитку народного господарства, для підготовки і написання дисертацій, монографій, публікацій, дипломних і конкурсних студентських робіт, у створенні народних і шкільних музеїв, з агітаційно-пропагандистською метою. Дослідники висловили ряд пропозицій щодо поліпшення використання документів архіву. Так, зокрема, було висловлено побажання щодо дальшого розширення зв'язків архівістів з навчальними закладами області, організації пересувної виставки документів, присвячених 60-річчю утворення СРСР, впровадження архівної практики у студентів історичного факультету педінституту, продовження розробки і вдосконалення науково-довідкового апарату, особливо систематичного каталогу, який допомагає більш ефективно використовувати документальні матеріали.

Учасники конференції з великим інтересом ознайомилися із виставкою документів та друкованих видань, яку підготували працівники держархіву.

Н. В. ГАЛІЙ

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ЗАВІДУЮЧИХ МІСЬКИМИ І РАЙОННИМИ АРХІВАМИ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Необхідною умовою належного забезпечення схоронності документів, комплектування Державного архівного фонду СРСР, успішного розв'язання завдань підвищення ефективності та якості роботи міських і районних державних архівів є забезпечення постійного росту професійного рівня архівістів.

Архівний відділ Дніпропетровського облвиконкому протягом ряду років приділяє значну увагу добору кадрів для державних міських і районних архівів, їх теоретичній підготовці. В II півріччі

1981 р. завідуючими Апостолівським, Криворізьким, Дніпропетровським, Новоомоковським, Токмаківським та Софіївським районними архівами та Дніпродзержинським міськархівом були призначені ініціативні, досвідчені працівники. Для них у лютому 1982 р. проведено семінар з основних питань роботи держархівів з перемінним складом документів.

З метою підвищення ділової кваліфікації завідуючих державними архівами області архівний відділ облвиконкому в 1982 р. розробив програму для їх навчання на